

ACC. N.R. M. 7348: 1-6.

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Gustaf Nilsson*
Härad: *Kinnared* Adress: *Förtensmåla, Ryd*
Socken: *Almundsryd* Berättat av:
Uppteckningsår: *1940* Född år..... i.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Åtgång

(L. U. F. 31.)

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 7348:1.

Landskap: Småland Upptecknat av: Gustaf Håkanson
 Härad: Hiunevald Adress: Fårstemsåla, Ryd.
 Socken: Almunderyd Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940. Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Svar på L. U. F. 31. Årsgång.
 Att gå s. h. årsgång, för att få reda på vad som skulle
 hända under det kommande året, har fördom förekom-
 mit inom Almunderyds socken intill början av 1880-
 talet. Det var dock inte vem som helst, som vågade sig
 på detta, utan endast sådana personer, som voro kün-
 niga i svartkonst och ville gälla för att veta mer än
 folk i allmänhet om förborgade ting. Det har outta-
 lats att "Masse på Fetnö" - även kallad "Markusa-
 Masse" - brukade gå årsgång och att han vid ett så-
 dant tillfälle, en julafton troligen på 1860-talet,
 varit i sällskap med en annan person, men då han
 fått se en höra dragande på ett stort halmläss
 kunde han inte tåga, som en årsgångare borde göra,

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

No. 7348 : 2

Landskap: Småland

Upptecknat av: Gustaf Håkansson

Härad: Kinnared

Adress: Torsstenomåls Bygd

Socken: Almundaryd

Berättat av:

Uppteckningsår: 1940

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

och därför ej heller fortsätta sin vandring mera den gången.
 Att Masse var svartkunnig framgår därav att han både
 de skall ha smitt ut ögonen på tjurar och varit
 med om att röva en drakskatt i "Frevaskogen" i
 Alshult, samt i sin blådkrista förvarat både sin svart
 konstbok och "folkaben" m. m. Han fick, som man
 sade, "en dålig avfärd", ty han drunknade i sjön Åsnen.
 | Lagesman: Bengt Karlsson, född i Lörsbygd omkring 1849
 död på Kyrskön omkring 1918. | — Om en annan Almunds-
 rydsbo, som bodde i Trestenshult vid slutet på 1800 talet
 och kallades "Boudda-Johan", berättas det att han
 stämt möte med den Onke vid tre kyrkor på jul-
 natten, men att denne inte mötte där så att Johan fick
 veta något om vad som skulle hända under året och

Skriv endast på denna sida!

No. 7348:3

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: Gustaf Hakansson
 Härad: Kinnared Adress: Trostensmåla, Ryd.
 Socken: Almunderyd Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV
 3

Då en flicka som var barnjungfru hos Johan, frågade
 honom efteråt om han sett eller hört något märkligt
 då han gick ärsgång så svarade han endast: "Då har
 du inte må å göra". Möjligen var det han som var ute
 på ärsgång en julnatt i början på 1850-talet då "Bret
 te-Katt" och hans son Petter Johan på väg till jul-
 attan mötte en man i Tröjemiåla Måge som inte
 svarade då de hälsade utan bara gick som om han
 inte varken hörde eller såg. Man trodde allmänt
 att Johan "kunde lite mer än rättfram", ty det sådes
 att han hade en svartkonstbok och kunde dämpa
 väld genom att läsa Fader Vår avigt och att man
 varit med om att röva en drabskatt m.m. (Sagesman:
 Henrik Johansson, Tröjemiåla född 1825; P. J. Karlsson Gyrköns f. 1850)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No 7348:4

Landskap: Småland

Upptecknat av:

Gustaf Jakobsson

Härad: Kinnared

Adress:

Torstenaväls, Ryd

Socken: Almundaryd

Berättat av:

Uppteckningsår: 1940.

Född år

i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

Det påstås även att "Herold på Bonudd" gått ärsgång på 1840 talet. Men man ansågs vara svartskanning, ty det berättas att man blivit enögd då man skulle smida ut ögat på en tjau, att man kunde låta en bestulen person se tjauens ansikte i en vattenkittel, att man kunde på avstånd tvinga en tjau att stå kvar och hålla i en liss som denne ämnat stjäla, sätta magplågor på tjuvar m. m. dyl. | Lagerman: Henrik Johansson, Tröjemåla m. fl. | —

Inom Härlunda socken har det även funnits de som gått ärsgång. En 90 årig kvinna - Anna Stina Nilsson i Liggamåla, född i Liggaboda, Härlunda - berättade omkring 1930 för Hugo Bengtsson i Liggamåla, att då hon och hennes mor en julnatt på 1850 talet skulle gå till julottan i Härlunda så mötte de "Palma-Håken" som kom gående

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

Ma 7348:5

Landskap: Småland Upptecknat av: Gustaf Håkanson
 Härad: Kimmeråd Adress: Torstensmåla, Ryd
 Socken: Almundaryd Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5.

från Hårhundakället. Han ansågs allmänt vara svart
 kunnig och man var tydligen ute för att gå års gång
 ty man svarade inte då de nåsude och man var en knapp
 i handen för att freda sig mot "glasor" trodde de. -
 Då Harald i Långsjömåla, Hårhunda en gång gick års-
 gång så kom där en katt, som det sprakade gnistor ur
 munnen på, bakom honom på vägen ifrån Hårhunda
 kyrka och gick sedan bredvid Harald, som då blev
 tvungen att gå med benen i kors till dess man kom till
 en korsväg, ty sedan made katten inte makat att
 följa med honom längre. Sagersman: Ola Ahnerson
 Långsjömåla, Hårhunda född i Långsjömåla 1849
 död i Långsjömåla 1939. Sunn. Harald i Långsjö-
 måla var på sin tid en vida känd och auktoriserad "kattgubbe".

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

7348:6

Landskap: Småland Upptecknat av: Gustaf Håkansson
 Härad: Kimmeråd Adress: Torstensmils, Ryd
 Socken: Almunderyd Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

Enligt äldre personers utsägo gällde som allmänna regler för alla dem som gingo ärsgång, att de skulle gå till tre kyrkor under julnatten, att de skulle gå tiggande vad de än fingo se och höra, att de icke fingo vända sig om och se sig tillbaka, och att om de måtti "glosor" så måste de gå eller stå med benen i kors, samt ha en klapp av plogrönn till att sticka framför sig då hon rusade emot dem. Dessa regler måste en ärsgångare nog följa om han skulle ha någon nytta av sin ofta mådosamma vandring och vara säker om att komma välbehållen åter.

Skriv endast på denna sida!